

Az aradi vértanúk utolsó napjai

1849. augusztus 13-án Világosnál a magyarok az orosz csapatok előtt letették a fegyvert. A tábornokok úgy hitték, hogy az oroszok megvédelmezzék őket a vérszomjas Haynautól, de csalódnuk kellett. Augusztus 22-én az oroszok elvették fegyvereiket, majd másnap átadták őket az osztrákoknak. Augusztus 25-én érkeztek Aradra, s még aznap megkezdődtek a kihallgatások. Mindegyikük két kihallgatáson vett részt, s ezt követően lehetőségük nyílt írásban utólagos beadványt intézni a hadbírósnak.

Lahner György

Aulich Lajos

Damjanich János

Knezich Károly

Eközben augusztus 27-én az igazságügy miniszter, Schmerling a minisztertanács elé terjesztette az ítéletekkel kapcsolatos elképzeléseket. Bár mérsékeltebb volt, mint Haynau, emberségről még sincs szó: "A legnehezebb kérdés, hogy a törvények teljes szigorával, halálbüntetéssel kell-e sújtani minden vizsgálat alá kerülőt, vagy pedig halálbüntetés helyett másfajta büntetést kelljen-e elszenvedniük a kevésbé vétkeseknek. Erre vonatkozólag általánosságban ki lehetne mondani, hogy a legvétkesebbnek a törvények szerint kell lakolniuk, a kevésbé vétkesek esetében pedig báró Haynau tábornagyrá kell bízni, hogy másfajta büntetést szabjon ki rájuk."

Leiningen-Westerburg
Károly

Poeltenberg Ernő

Török Ignác

Nagy-Sándor József

A minisztertanács elfogadta Schmerling javaslatát, csak Bach belügyminiszter toldotta meg azzal, hogy Haynaut megfelelő hatalommal kell felruházni ahhoz, hogy a büntetéseket gyorsan végre tudja hajtani. Bár Ferenc József augusztus 29-i legfelsőbb kézírata Haynaut arra kötelezte, hogy "... a halálbüntetést csak a legbűnösebb és legveszedelmesebb egyénekre hajtsák végre ...", de a halálbüntetés tényéről csak utólagosan kellett jelentést tennie az uralkodónak. Schmerling ugyan némi erőtlén kísérletet tett arra, hogy elérje: Haynau csak a halálos ítéletek bécsi megerősítése után hajthassa végre az ítéleteket. Schwarzenberg miniszterelnök, Bach és Haynau azonban megakadályozták a királyi kézirat mérséklését. Eközben Haynau - a komáromi várvédőkkel történő egyezkedés közepette - Ernsttől, a vértanúk perének tárgyalásvezető hadbírájától megkapta az ítéletek megerősítéséig. A "bresciai hiéna" azonban még vár, október 2-án rendelkezik csak a kivégzés módjairól. Október 6-ára, Latour halálának évfordulójára tűzte ki a kivégzéseket. Az aradi foglyok még reménykedtek, október 4-e, az uralkodó névnapja, lehet, hogy amnesztiát hirdet. De

minden remény szertefoszlott ezen a napon, mert amnesztia helyett Haynau végzése érkezett meg. Másnap reggel hét órakor Ernst hadbíró felsorakoztatta a tábornokokat, s kihirdette az ítéleteket. Ezután megbilincseltek a tábornokokat, majd visszavezették őket a cellájukba, megtagadva tőlük azt a kérést, hogy együtt tölthessék az utolsó napot. Október 6-án hajnali kettő és három óra között a papok felkeresik a haláraitélteket. Aulich Lajos Horatius verseit olvasgatta, Török Ignác Vauban várépítésről szóló könyvét bújtja, Láhner György fuvoláján játszott, Dessewffy Arisztid még aludt.

Dessewffy Arisztid

Kiss Ernő

Lázár Vilmos

Schweidel József

Többen még utolsó soraikat vetették papírra búcsúlevelükben. Fél hatkor először a golyó általi halálra ítélteteket - Schweidel Józsefet, Kiss Ernőt, Dessewffy Arisztidet és Lázár Vilmost - vezették a kirendelt katonaság közé. 12 katona állt fel velük szemben töltött fegyverrel, majd midőn a parancsnokuk kardjával intett, a lövések eldördültek, Kiss Ernő kivételével mindhárman élettelenül buktak a földre. Kiss Ernőt csak a vállán érte a lövés, ezért három katona közvetlenül elé állt, s leadták a halálos lövést Kiss Ernőre is.

Vécsey Károly

Ezután következtek az akasztófára ítélt tábornokok a következő sorrendben: Poeltenberg Ernő, Török Ignác, Lahner György, Knezich Károly, Nagy-Sándor József, Leiningen-Westerburg Károly, Aulich Lajos, Damjanich János és Vécsey Károly. Ez utóbbi vértanú büntetését - saját apja közbenjárásának köszönhetően - súlyosbították, mégpedig azzal, hogy őt akasztották fel utolsónak, vagyis végig kellett néznie társai kivégzését. Sorra búcsúztak el egymástól, Vécseynek már nem volt kitől búcsút vennie, ő Damjanich holttestéhez lépett, és bár nem szívlelték egymást, most megcsókolta Damjanich kezét.

kivégzést követően az elítélteket elrettentésül közszemlére tették ki, majd este az agyonlöttek a sáncárokból, a felakasztottakat a vesztőhelyen temették el. Mivel a kivégzettek ruhái a hóhért illették, ezért a felakasztottakat levetkőztetve helyezték hol a bitófa elé, hol mögé, majd melléjük döntötték az akasztófa-oszlopokat is.

